

# שיעורי הרב אהרן ליכטנשטיין

טהרות

ישיבת הר עציון, אלון שבות

הדפסה רביעית מתוקנת, תשס"ט



## תוכן העניינים

5	פתיחה
7	מבוא
9	מושגי יסוד (א)
23	מושגי יסוד (ב)
35	טומאת נבלת עוף טהור
47	מחשבה והכשר
61	טומאת נבלה וטיהור ממנה
75	שיעור קבלת טומאת אוכלין
83	מניין בטומאה
95	רביעי בקודש
105	חיבור וצירוף
119	עניינים שונים בטומאת ידיים
129	שיעורין
143	ספק טומאה ברשות הרבים
155	ספק טומאה ברשות היחיד
173	הגדרת רשויות
183	אין בו דעת להישאל (א)
197	אין בו דעת להישאל (ב)
215	שני שבילין
231	יסודות טומאת מת (א)
243	יסודות טומאת מת (ב)
255	מפתחות



## פתיחה

"ומתלמידי יותר מכולם". הדברים נאמרו במקור ביחס לתורה שרבינו הקדוש למד. אך לעתים הם דווקא נכונים לגבי תורה שאדם מלמד. מצד אחד, הגירוי להתמודד עם סוגיה, ללבן תוכנה, להציג יסודותיה, ולדייק בפרטיה, מתעצם מהצורך לפורשה בפני פרחי תורה הצמאים לשמוע אך הדרכים בו-זמנית לבחון את הנקלט במערכת "את והב בסופה" מתמשכת. מאידך, הדחף להפיץ מעינות חוצה נובע לא פעם מאתערותא דלתתא - הן מפני שהתלמידים ממחישים שישנו ציבור עבורו ראוי להיות עמל, והן מפני שהם נוטלים חלק פעיל בקידום הענין, על ידי עידוד ועבודה גם יחד. דברים שרב היה מותירם בצינעה - בגין משנה זהירות, עומס טירדות, או הכרה אמיתית במיעוט ערכו - יכולים לראות אור בלחץ שומעיהם, אשר נימוקים אלה אמנם מוכרים להם אך אינם מכריעים. מה עוד, שיש ואינם מסתפקים בדירבון והמרצה, אלא בבחינת "קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרונקא", נוטלים את המעמסה על כתפיהם ומריצים את ההפצה קדימה.

כך פני הדברים לגבי האסופה המועלה בזה על שלחן מרנן ורבנן. מקורה במערך שעורים סדירים שנאמרו בפני חבורת תלמידים בין כתלי ישיבת הר עציון במרוצת זמן הקיץ תשנ"ו. היוזמה ללמוד תחום מסדר טהרות בזמן זה היתה של הבחורים; הלימוד בכלל והשעורים בפרט הופרו רבות על ידם; והסיכומים בכתב המוצגים בזה הינם פרי עטם ועמלם.

מראש, לא היתה לי שום כוונה לפרסמם, והסתפקתי בחיי שעה של הלימוד המהנה והמעשיר כשלעצמו. ברם, משעוררו ועודדו את הענין, השתכנעתי בצידקת היוזמה ונאותי בשמחה להפיכת דברים שבעל פה לדברים שבכתב. אקוה שיהיה בכך כדי לקדם, בתוך ציבור יותר נרחב, את המטרה הכפולה שעמדה לנגד עינינו בלימוד המקורי: ליבון ממוקד של תחום מוגדר בסדר טהרות, בערך המחצית הראשונה של מסכת טהרות (פרט לכמה ספיקות); ופתיחת צוהר למרחבים אחרים שבסדר אשר, עבור רבים מחובשי ספסלי בית המדרש, הינם סתומים וחתומים. בנוסף, אני תקוה כי הפצת הדברים תאפשר המשך ליבון ובירור הנושאים אשר, בגין הנסיבות, אולי לא מוצה כל צרכו.

תודה מיוחדת ניתנת בזה לצמד תלמידים נוכחיים, עמיחי גורדין וחיים נבון שליט"א, מהוגי רעיון הוצאת אסופה זו, אשר עמלו בכתיבת ועריכת הדברים, וטרחו בכל הקשור בהבאתם לדפוס; ובמקביל, לתלמיד ותיק, כיום עמית כמגיד שעור בשיבת הר עציון, הרב דניאל וולף שליט"א, אשר השתתף בשעתו ברבים מן השעורים והפרם על ידי תרומת הערותיו, ואשר, לקראת פרסום אסופה זו, העבירה תחת שבט ביקורתו וניפה אותה כמתבקש. יישר כח כולם ויהי רצון שיהא חילם לאורייתא.

לישיבת הר עציון - ראשה, עמיתי הרב יהודה עמיטל שליט"א, והנהלתה, בראשות ר' משה מושקוביץ שליט"א - תודה נקודתית על קבלת נטל ההוצאה לאור; אך, כמובן, תודה ללא מצרים, על קיום המסגרת שבה, למעלה מחצי יובל שנים, אני לן בעומקה של הלכה בין כתליה. יהי רצון שנזכה כולנו יחד להמשך להגדיל תורה ולהאדירה לאי"ט.

ברם, בראש וראשונה וברמה שונה לחלוטין, שבח והודאה לבורא עולם ששם חלקי בין יושבי בית המדרש ושוזיכני לשאוף להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתו באהבה. ומי יתן שכשם שעזרנו רחמיו ולא עזבונו חסדיו עד הלום שנזכה - אשתי, אשר חובת תודתי כלפיה מעבר לכושר ביטויי, ובני ביתנו שליט"א, ואני בתוכם - לשפע טובו וחסדו לאי"ט.

בברכת התורה והמצוה,

אהרן ליכטנשטיין

שלשת ימי ההגבלה, תשנ"ז

## מבוא

ידועים דבריו של רבי יהודה החסיד, המשווה מסכת שמעטים המעינים בה למת מצווה, שישנה חובה מיוחדת לעסוק בו. על אחת כמה וכמה כשמדובר לא במסכת שנזנחה, אלא בסדר שלם שבמשך מאות רבות של שנים נדחה אל מחוץ לתחום הלימוד המקובל. כך עלה בגורלו של סדר טהרות, החותם את ששת סדרי המשנה. רק על מסכת אחת ממנו נכתבה גמרא, וגם רבותינו הראשונים והאחרונים מיעטו ללמדו.

בזמן קיץ תשנ"ו עסקנו במסגרת ה"חברות" בישיבת הר-עציון בלימוד מסכת טהרות, מתוך מגמה לפתוח צוהר לעיון למדני בסדר טהרות כולו. בסיומה של תקופה זו נוכחנו כי שיעוריו של מורנו ראש הישיבה הרב אהרן ליכטנשטיין הקיפו חלק גדול מהנושאים היסודיים שבענייני טהרות, והציבו - מלבד ניתוח מדוקדק ועמקני של הסוגיות שנלמדו - מבוא למדני מקיף לסדר טהרות.

לא נרחיב אודות מעלותיהם היחודיות של שיעורי מורנו הרא"ל, וישפוט הלומד. נציין רק שבשיעורים מודגשת ההסתכלות על עולם ההלכה הרחב כמכלול אחד, שכל פרט בו אחוז ושלוב בפרטים האחרים. לא לקט של "וורטים" או אוסף של הברקות מקומיות לפנינו, אלא מבנה מגובש ומעוצב, המנחה את הלומד הנבוך בשבילי הטהרות העלומים.

מתוך הכרתנו בחשיבות העניין, ניגשנו להכין את השיעורים לדפוס, בהסכמתו ובברכתו של הרב. כאן המקום להודות לחברנו, תלמיד השיעור, שסיכם את השיעורים והשתתף בעריכתם. את העבודה ליווה הרב דניאל וולף, שידי רב לו בענייני טהרות. הרב וולף השקיע עמל רב בבחינת הדברים ובליבונם, והוסיף עליהם את הערותיו המאלפות. בעבודתנו השתדלנו להותיר את הדברים כפי שנאמרו, והכנסנו את השינויים המינימליים המתבקשים במעבר אל הכתב. אמנם, הרב לא עבר על כל החומר, ועל כן אם נפלו בו טעויות - שגגה היא שעלתה בידינו.

גוף הדברים - כולו משל הרב; הערות השוליים - כולן ציוני מקורות והערות משלנו, ובעיקר - משל הרב וולף. במסגרת היחודית בה נלמדה המסכת, חלק מהשיעורים הועברו על ידי התלמידים, כשיעורים אלו - כמובן - לא נכללו בקובץ. עקב כך, שיעורי הרב אינם מתייחסים לכל המשניות שבחומר הנידון. ככלל, השיעורים נתונים כאן בסדר בו נאמרו לפנינו, אף שזה אינו חופף תמיד את סדר המשניות. מכלל זה חורגים שני השיעורים האחרונים, שאינם מעניין המסכת, ולכן חתמנו בהם את הקובץ. הוספנו לשיעורים מפתחות מפורטים, שיקלו על הלומדים את השימוש בקובץ.

מודים אנו לבורא העולם שזיכנו ללמוד מתורתו בבית מדרשה של ישיבת הר עציון, ולהימנות על שומעי ליקחו של מורנו הרא"ל. ויהי רצון שנישא חן לפני קוננו, ויזכנו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות, ויברך את מורנו ראש הישיבה בעוד שנים ארוכות של הרבצת תורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

עמיחי גורדין

חיים נבון

## למהדורה השלישית

ברצות ה', נתקבל הספר בהתלהבות בין תופשי התורה, ותוך זמן קצר ביחס אולו שתי המהדורות הראשונות. בינתיים יצא לאור גם ספר שיעורי הרא"ל על מסכת זבחים, ואף הוא זכה לקבלת פנים דומה. במהדורה זו, כמו גם בקודמתה, תיקנו מעט טעויות שנשתרבבו לספר. עם מסירת מהדורה זו לדפוס, אנו שבים ומודים לבורא העולם על הטובה אשר גמלנו, ויהי רצון שזיכנו להוסיף ולהפיץ מתורת הרב ברבים.

העורכים